

וידי אדם מתחת כנפיהם. וגם על-ידי זה נכלל התפילה בתוך תורה שבכתב ותורה שבעל-פה (לקוטי מוהר"ן א' - סימן ר"יב).

השבת של רבי נחמן מברסלב

תפילה

(לקוטי תפילות א', קל"ה)

... יחיד קדמון, אשר אתה סתום ונעלם מכל העולמות כי לית מחשבה תפיסה בך כלל, אך, ברחמיך הרבים, חמלת עלינו ונתת לנו רשות לדמות ולכנות אותך על-ידי שמות וכנויים ותארים, אשר גלו לנו נביאך הקדושים, אשר על-ידי-זה אנו זוכים להמשיך שכירת כבודך עלינו. על כן רחם עלינו, ברחמיך הרבים, ועזרנו והושיענו שנוכה מעתה להתעורר ולהתחזק באמת להתפלל תפלתנו בכוונה גדולה באמת שנטה אזיננו היטב לכל הדבורים הקדושים והנוראים שאנו מוציאים מפינו בכל סדר התפילה, בברכת השחר, ובסדר הקרבנות, ובפסוקי דמזרה, ובקריאת שמע וברכותיה, ובתפלת שמונה עשרה ובתחנונים שלאחריה, ובקדשה דסדרא, ושיר של יום, ובכל פרטי התפילה, אשר כל דבור ודבור של השבחים ותארים שאנו מדמין ומכנים אותך בהם, כולם הם תמונת ה'. זכנו להתפלל ולסדר שבחים לפניך בכוונה גדולה בהתעוררות גדול מעומקא דלבא באמת, עד שנוכה למחיות כפים בשעת התפלה בהתלהבות גדול ובשמחה רבה ובחשק נמרץ באמת, עד שנוכה על-ידי-זה להביט בתמונת ה'.

ויקיים בנו בכל אחד ואחד: **ותמונת ה' יביט.**
גם נזכה על-ידי-זה, על-ידי מחיאת כפים, שתהיה תפלתנו בבחינת: **וידי אדם מתחת כנפיהם.** גם נזכה על-ידי-זה שתהיה נכללת תפלתנו בתוך תורה שבכתב ותורה שבעל-פה, שהם יד כותבת ויד חותמת. רחם עלינו למען שמך, וזכנו לתפילה בכוונת הלב בהתלהבות גדול באמת, עד שיתעוררו ידינו להמחאת כף אל כף בשעת התפילה, באופן שנוכה להביט בתמונת ה' ולהכיר אותך באמת, אשר רק בשביל זה נוצרנו, כדי לדעת ולהכיר אותך באמת. עזרנו למען שמך, לבל אובד עוד חס ושולם, טוב אמתי ונצחי כזה אשר בידי לזכות בו בכל-עת, "פרשתי ידי אליך נפשי כארץ עייפה לך סלה. מהר עניי ה' כלתה רוחי אל תסתר ממני ונמשלתי עם יורדי בור. האירה פניך על עבדך הושיעני בחסדך. ה' אלקים צבאות השיבו האר פניך ונוושה". וזכני להתקשר לצדיקים אמתיים באמת, ועל-ידי-זה אזכה לכתב הדבור בשלמות לדבר דבורים הרבה בתורה ותפילה ויראת שמים. "ימלא פי תהלתך כל היום תפארתך. אברכה את ה' בכל-עת תמיד תהלתו בפי. תהלת ה' ידבר פי ויברך כל בשר שם קדשו לעולם ועד. ברוך ה' לעולם אמן ואמן".

מכתב

(מספר אב"י הנחל - מכתב ק"ט)

נאמן לבי, מר ... החכם ומבין האמת, מי הוא העבד הרוכב על הסוס ומי הוא השר המושל האמתי. עושה חדשות יחדש עליו שנה טובה ומאירה, שיאירו שערי לבו באור הדעת של הצדיק, רועה ישראל האמתי, באופן שיזכה להתחיל מעתה, להתקרב לה' יתברך באמת ובתמים, כל ימי חייו, לחיים טובים ארוכים ולשלום.

כשמגיע השנה להיות נגמרת ונפסקת, היינו בחודש האחרון של השנה, הוא חודש אלול. שאז הם ימי רצון וכיסופים דקדושה. בוודאי צריך להתעורר ולהתחזק מאוד ברצונות וכיסופים גדולים לה' יתברך ולבקש ולדרוש ולחקור דרך

עמו ברמיזה, והשיב להם ברמיזה והודיעם, שיש כאן יהודים ויכולים אתם לקנות לכם לחם; וה' יתברך ברחמיו, אשר בידו לב מלכים ושרים, הסייר לבו ובלבל דעתו, עד שיצא מפיו בלי ישוב-הדעת, ואמר, שיקח אחד מהם כדי לקנות לחם עבורם. ונסע מיד עמו האיש של רבינו זכרוננו לברכה, ובא אל העיר, והלך אחרי אחד מהישמעאלים שלו לשמרו שלא יברח. ודרך הליכתו לעיר היה גם-כן סכנה גדולה, כי אז היה שעת מלחמה גדולה, ובקל היו יכולים לתפוס, שהוא אחד מהמרגלים, כי נכר בו שאינו ממדינתם, כי-אם ממדינה רחוקה מאד, אך בחסדי ה' עבר על כל שומרי השערים, ולא עשו לו מאומה, עד שבא אל החכם הכולל, וספר לו מה שארע להם, ושהם נלכדו בספינה של מלחמה, אך הוא בעצמו לא ידע מה לספר, כי הם בעצמן לא ידעו כוונת הקפיטן, מה הוא רוצה לעשות עמהם,

אך בדרך כלל ספר לו, שהם כמעט בשביה חס ושולם, והם בסכנה; ואצלו היתה השעה הזאת גדולה כמו כמה שעות, והחכם היה מתאוה לשמוע ספורי-מעשיות מהמלחמות וכיוצא, ואמר לו בכל פעם: לא תפחד!

⊙ והיה לו צער גדול, והיה בדעתו לקנות מצות ויין ולחזור לספינה, אך ה' יתברך שלח לו במחשבתו: היות שבהיותם באכסניא בטבריה שמעו מרבי צבי הארקער, שאשתו ממשפחת פרענקער, ושהיא מן-גדולה, ואמר, שיש לה אח בראדיש, חכם גדול וצדיק, ועלה זאת על דעתו, אך לא ידע שמו, רק שמה של אשת רבי צבי הני"ל ידע, ותכף ומיד שאל על זה החכם, שיש לו אחות בטבריה, ומיד שלחו אל החכם הני"ל, ובא אצלו האיש של רבינו זכרוננו לברכה, וכבר ספרו להחכם כל מה ששמעו מפי האיש מבית החכם הראשון הני"ל, ותכף בבואו אצל החכם הזה, אמר לו: אין שום פחד בזה, וספור-מעשיות תספר לי, אם ירצה ה', על ה"סדר" ...

עצות

(לקוטי עצות - תפילה - אות ע"ו)

⊙ על-ידי המחיות כף אל כף בשעת התפילה, שאנו מכניין ומדמין אותו יתברך, שזהו בחינת שמביטין בתמונת ה'. גם מחיאת כף זה בחינת

אלה הדברים אשר דבר משה.. (א, א)
... ופירש רש"י, שמנה כאן כל המקומות שהכעיסו לפניו וכו', היינו כי התוכחה של משה היה תוכחה של חסד, כמו שכתוב בהתורה תקעו — תוכחה (בלקוטי חלק ב' - סימן ח') עיין שם, שאמר משה תוכחתו באופן שלא יעורר, חס ושולם, על-ידי תוכחתו הריח רע של המעשים רעים שעשו ויחליש אותם, חס ושולם, על-ידי זה; רק אדרבא על-ידי תוכחתו יחזק אותם ויוסיף ויתן בהם ריח טוב וכו' כמו שכתוב שם. ועל-כן הזכיר כל המקומות שהכעיסו לפניו כל המקומות דייקא, כי בזה הזכיר להם זכות וחסד, כי הוא קים: **אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו**, כי הוא זכה לאחוז בכסא הכבוד, בחינת מאחז פני כסא וכו' שעל-ידי זה היה בבחינת מקומו של עולם (כמבואר בלקוטי חלק ב' - סימן א', עיין שם).

ועל-כן ידע שכל אלו המקומות שהכעיסו בהם לפני המקום ברוך הוא, המקומות בעצמן גרמו להם לחטא, כי עברו במדבר מקום נחש שרף ועקרב וצמאון וכו' שהם מקום תוקף הקליפות והסטרא אחרא כידוע, והיו צריכים ללחום עם קליפות קשות ועצומות שהיו במקומות כאלו. וזה גרם להם שכמה פעמים לא יכלו לעמוד בניסיון ונכשלו במה שנכשלו, וכמו שאמר רבותינו ז"ל על פסוק **וישב ישראל בטטים** וכו', שהמקום גרם להם לחטא, כמו שכתוב בזוהר הקדוש. נמצא שבוזה שהזכיר את המקומות דייקא שהכעיסו לפניו, בזה המציא להם זכות בחינת הזכות של ראש השנה, שהוא אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו וכו' כנ"ל.

וכן טובב והולך כל ספר דברים על קטב זה, להזכיר את ישראל כל מה שהכעיסו לפניו, ואף-על-פי-כן לא יתייאשו עצמן מן הרחמים לעולם. כי רחמיו לא כלים כאשר ראו בעיניהם, שאף-על-פי שעשו את העגל, אף-על-פי-כן לא מנע רחמיו מהם. וכן אחר שאר החטאים היטיב עמהם בחסדו עד שהם מוכנים עתה לנכנס לארץ-ישראל. על-כן ידעו לדורות שבכל מה שיעבור עליהם עד ביאת משיח בכלל ובפרט, על כל אחד ואחד יהיה איך שיהיה, לעולם אל יתייאשו עצמן מן הרחמים, כמו שאמר רבותינו ז"ל: **אפילו חרב חדה מנחת על צנארו של אדם אל ימנע את עצמו מן הרחמים**, ואמר: **יפה צעקה לאדם בין קודם גזר דין בין לאחר גזר דין**. וזה שספר תפלותיו איך התפלל: והתחנן לפני ה' יתברך, כמו שכתוב: ואתנפל לפני ה' וכו' ואמר וכו', הכל כדי להורות בני ישראל שיתחזקו בתפילה וצעקה לה' יתברך תמיד, כי רחמיו אינם כלים לעולם. (הלכות ערלה - הלכה ד', אות ט"ז)

סיפור

(נסיעת רבינו ז"ל בארץ-ישראל, כ"ג)

⊙ ... ובבוקר, שהוא ערב-פסח, נסע הקפיטן עם כמה ישמעאלים על הספינה הקטנה לתוך העיר, ובאו לפניו ובקשו ממנו לחם לאכול, ודברו

לתשובה, כל אחד ממקום אשר הוא שם. ולהכין עצמו לקבל הבריאה החדשה, של שנה הבאה, ולהזכיר את עצמו שהולך ראש השנה הקדוש. יום קדוש כזה, שבא ממקום שבא משם בחידות ושירים נפלאים מאוד. בכך צריך האדם לשתף עצמו גם כן לזה. ולהתפלל בחשק והתלהבות חדש. ולהמשיך על עצמו זכות וכוח האיש חסד האמת, הגדול במעלה מאוד. שעל ידו עיקר קיום העולם והבריאה כולה, שנברא אז.

יש שני צפורים, אחד זכר ואחד נקבה. והם רק זוג אחד בעולם, והשני צפורים הני"ל, נתנו ונתרחקו זה מזה, עד שאין יכולים למצוא אחד את חברו, וכשמגיע הלילה, אז מיילליו בקול יללה גדולה מאוד. כי כל אחד מיילל על זוגו, והשני צפורים אלו, מרמזים בשורשם, על יחוד קודשא-בריך הוא וכנסת ישראל. ויש צדיק אחד, שיש לו צוואר יפה ונפלא מאוד. וקול נפלא מאוד. וכל מיני קולות שבעולם, כולם הוא יכול להוציא בקולו. היינו, כי הוא יכול לכוון, לעשות בקולו, כמו כל מיני הקולות שיש בעולם, של כל מיני חיות ועופות ושל כל מיני כלי שיר, וכיוצא בזה. וגם הוא יכול להשליך קולות, היינו, שבמקום שהוא מוציא הקול, לא יהיה נשמע הקול כולו, רק ברחוק יהיה נשמע שם הקול. ועל ידי זה הוא יכול להמשיך ולחבר השתי צפורים הרחוקים שנתנו זה מזה וליחדם זה עם זה ולהשקיע יללתם, ולגמור התיקון בשלמות, כי עיקר הגאולה תלוי בחיבור שני הצפורים הני"ל.

אך מחמת שיש הבלי עולם, וזה הצדיק הנזכר לעיל אינו רוצה להוציא שום הבל ורוח ונשימה בהבלי העולם, על כן הוא דייקא, נראה בעיני העולם, כמו שצווארו עקום, כי הוא באמת מעקם צווארו לגמרי מהבלי העולם. ואינו רוצה להוציא שום הבל ורוח בהבלי העולם. אבל באמת, אין צווארו עקום כלל, רק אדרבא, יש לו צוואר שווה ויפה מאוד כני"ל.

השתפכות הנפש

(ט"ו)

אמר [רבינו ז"ל] שעל ידי אמירת תיקון חצות יכולין לפרש שיחתו את כל אשר עם לבבו כמו על ידי התבודדות, כי מסתמא אין אומרים על העבר. ועיקר אמירת חצות הוא על מה שנעשה עכשיו עם האדם.

וכשיאמר חצות בבחינה זו, יכולין למצוא כל אשר עם לבבו בתוך אמירת חצות. וכן אמירת תהלים לכיוצא, צריך לראות שימצא את עצמו בתוך כל מזמורי תהלים ובתוך כל התחניות ובקשות וסליחות וכיוצא. ובקל, בפשיטות, בלי חכמות, יכולין למצוא את עצמו בתוך כל התחניות ובקשות, ובפרט בתהלים, שנאמר בשביל כלל ישראל, בשביל כל אחד ואחד בפרט.

וכל אדם, כל מלחמות היצר שיש עליו וכל מה שנעשה עמו, הכל מבואר ומפורש בתהלים, כי עיקרו נאמר על מלחמות היצר הרע וחילותיו, שהם עיקר האויבים והשונאים של האדם, שרוצים למנעו מדרך החיים ולהורידו לשאול תחתיות, חס ושלום, אם לא ישמור עצמו מהם. ורק על עניין מלחמה זאת נתייסד כל ספר תהלים, כי עיקר כלל ושורש ויסוד של כל העצות להתקרב לה' יתברך הוא רק אמירת תהלים ושאר תחניות ובקשות והתבודדות, לפרש שיחתו בינו לבין קונו, לבקש מלפניו, שיקרבה לעבודתו יתברך, ורק על ידי זה זוכין לנצח המלחמה; אם יהיה חזק ואמיץ מאד תמיד להעתיר ולהתפלל ולהתחנן לפני השם יתברך תמיד, יהיה איך

שיהיה, אז בוודאי ינצח המלחמה. אשרי לו. כך הבנו מדברי רבינו זכרוננו לברכה.

❖ כי אף-על-פי שנמצאים כמה עצות טובות בספרי רבינו זכרוננו לברכה, שהם מלאים עצות להתקרב לה' יתברך, אף-על-פי-כן על-פי-רוב קשה להאדם לקיים העצה בעצמה. על-כן העיקר הוא תפלות ותחניות ובקשות. יהיה איך שיהיה, על-כל-פנים ידבר בפיו באיזה בחינה שהוא, ויבקש מהשם יתברך תמיד, שיוציא אותו מחושך לאור ויחזירהו בתשובה שלמה באמת, ואל יתן דומי לו עד שיענהו. ואף-על-פי שהוא קורא וצועק להשם יתברך זה זמן רב, ועדיין הוא רחוק מאד מאד, אף-על-פי-כן אם יהיה חזק ואמיץ בתפלות ובקשות, בוודאי סוף כל סוף יענהו השם יתברך, ויקרבהו לעבודתו באמת בוודאי בלי ספק, רק חזק ואמיץ, כמו שאמרנו רבותינו זכרוננו לברכה, שתפלה צריכה חיזוק, כמו שכתוב: **קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'.** ופרש רש"י: אם לא נתקבל תפלתך, חזר וקוה. וכן לעולם, עד שיקף וירא ה' משמים, וכמו שכתוב: **יחל ישראל אל ה' מעתה ועד עולם.**

❖ וכבר מבואר זאת בדברינו כמה פעמים, אך צריכין לכפול ולשנות זאת ולזכור זאת בכל יום ויום, כי יש כמה וכמה מיני חלישות ובלבולים

על זה בלי שיעור מה שאין הפה יכול לדבר והלב לחשוב. על-כן צריכין לחזור זאת אלף פעמים, כדי שיתחזק ויתאמץ לעמוד על עמדו להתפלל ולהתחנן לפני השם יתברך תמיד שיקרבהו לעבודתו, יהיה איך שיהיה. **נשא לבבנו אל כפים אל אל בשמים. כי לא יטוש ה' את עמו ונחלתו לא יעזוב. חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו.**

שיחות

(שיחות מרי ישראל אודסה, זצ"ל)

התנגדות על ספרי רבינו ז"ל:
איש חשוב מאד היה בטבריה, הוא היה מפורסם והיה למדן, ואני הייתי שכנים אתו בישיבה, והוא היה כמו אדמו"ר של חסידים. הם באו אליו בכל פעם לטבריה. היה לו שם גדול פרסום גדול. ואני נכנסתי אליו והיה אצלו איזה חסידים, אני קראתי לו בשמו, לא קראתי אותו בשם 'רבי', ואמרתי לו: "מה יהיה ממך, בסוף אתה תהיה ברסלב. תלמד 'לקוטי הלכות' אז תדע מה זה ברסלב."

הוא אהב את ברסלב כנפשו, הוא קנא אותי, ואני אמרתי לו: "נו, מתי תהיה ברסלב?" והם ידעו כבר שהוא אוהב את ברסלב. אז הוא התחיל לבכות: "מה יהיה ממני, מדוע אני לא גבור, אני רוצה להיות גבור כמותך!" הוא אמר: "לא רק כסף, אני רוצה ללמוד תורה". הוא היה מכובד, ואם הוא היה ברסלב אז

היו מגרשים אותו. הוא היה גדול בתורה והוא היה חסיד משלהם והיה נגדם, הוא אמר: "לא, לא, רק ברסלב!"

פעם אחת, הוא ראה מה שאני סובל, אז הוא היה לו קנאה עלי, אז הוא לקח ממני ספר 'לקוטי מוהר"ן' ונכנס לחדר שלו בישיבה ולמד ב'לקוטי מוהר"ן', ואחר-כך הוא ישב בפתח של הבית-כנסת ולמד. אז נעשה רעש גדול בישיבה: "הוא לומד ב'לקוטי מוהר"ן!"

אמרו לו: "מה אתה עושה?" "אני רוצה ללמוד רק ספרי ברסלב, יהיה מה שיהיה!"

אז ספרו להרב ולהגבאים של הישיבה, אז הם אמרו לו: "טוב, אתה רוצה להיות ברסלב, אתה יכול להיות. רק תדע שאתה תקבל משכורת כמו ישראל בער. תשאל אותו כמה הוא מקבל, הוא מקבל שתי לירות לחודש. אתה תקבל שתי לירות לחודש כמו ישראל בער."

אז הוא אמר לי: "איך אפשר להתקיים, גם אני מקבל עשרים לירות לחודש ולא מספיק לי, מה אני אעשה עם שתי לירות? אז אי אפשר", ובכל פעם שראה אותי הוא אמר לי: "אני מקנא אותך, אני לא יכולתי לעמוד בנסיון".

ואני היה לי שתי לירות לחודש ורקדתי כל הלילה, ונסתעי למירון ולירושלים, והיה לי חיים טובים ...

אח שלו שהיה חולה, אני הלכתי לבקר אותו, אז אמרתי לו: "אם יש בך חס-ושלום איזה פגם, איזה מחלוקת על רבינו - תשליך את זה!" ואני הבאתי לו שלושה ספרים, 'לקוטי תפלות', המכתבים 'עלים לתרופה' ו'לקוטי הלכות', ואמרתי לו: "אם תעסוק באלה השלושה ספרים אז המחלה תלך ואתה תחיה שנים רבות". ואשתו ישבה בשולחן ושמעיה. אמרה לו אשתו: "תעשה מה שאומר ישראל בער, שיותר לא תהיה מתנגד על ברסלב."

הוא אמר לי: "טוב, אני אעשה כמו שאתה אומרת לי, אני אשמור מאד ללמוד בכל יום בהשלושה ספרים האלה, רק שאני אחיה".

וככה היה, הוא היה למדן גדול, היה לו מוח טוב, מוח גדול, והוא אמר לי שזה רפואה, שזה מחיה אותו, הוא למד בכל יום הרבה בהשלושה ספרים והוא מצא חיות בכל יום ויום והוא ראה שהוא מקבל רפואה, הוא היה חי וקיים, בריא, בריא לגמרי!

אחר-כך בא האח השלישי שלו לבקר אותו, וראה השלושה ספרי ברסלב בביתו בארון, הוא ידע שאני מטפל בו, אז אמר: "הו, מה זה, הוא נעשה משוגע, הוא נעשה ברסלב? אני אראה לו, אני אקח את הספרים". אז הוא לקח את

הספרים, והחולה חי יום אחד... ונפטר! הוא בלבו היה לו התנגדות והוא לא היה יכול להתגבר, אז הוא קבל התקפת לב ונפטר באותו היום. זה הדבר ידוע לכל המשפחה ולכל העיר. והאח השלישי היה בוכה כל ימיו: "מה עשיתי, מה עשיתי!"

אני כמה שנים אמרתי לאח שלו שלקח את הספרים: "תן לי את השלושה ספרים, תן לי את הספרים", והוא לא רצה, הוא לא נתן לי...

פעם אחת, אני זוכר שרציתי לעבוד והייתי בדרך במדבר, ואני הלכתי והיה בור גדול והיה שמה נחש גדול ועב מאד, אמרתי: "אולי זה תבל, לא יכול להיות נחש גדול כזה". אני ירדתי, והיה ליד הבור נחש! ברוך ה', אני יצאתי ונצלתי והלכתי משם. והנחש, אני לא יודע מה היה אתו, אני חושב... עב כזה צריך לאכול.

הוא... גם-כן נפטר. כמו הנחש...!